

4. Aldanazov, K.N. (2008). *Upravlencheskij uchet i analiz* [Managerial Accounting and Analysis]. Almaty, 368 p. (in Russ.).
5. Isaev, D.V., Kravchenko, T.K. (2006). *Informacionnye tehnologii upravlencheskogo ucheta* [Information technologies of management accounting]. Moscow, 297 p. (in Russ.).
6. Kutsyk, P.O. (2014). Modern interpretation, composition and peculiarities of the formation of managerial reporting of enterprises. *Visnyk Natsional'noho universytetu «Lviv's'ka politehnika»* [Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"], vol. 797, pp. 248-254 (in Ukr.).
7. Lysenko, D.V. (2008). Theory and practice of managerial accounting. *Audit i finansovyj analiz* [Audit and financial analysis], vol. 1, pp.1-64 (in Russ.).
8. Napadovskaya, L.V. (2004). *Upravlins'kyj oblik* [Management accounting]. Kiev, 544 p. (in Ukr.).
9. Slobodyanak, I.A. (2011). Accounting management reporting as a system of accounting and analytical information on the activities of the organization. *Mezhdunarodnyj buhgalterskij uchet* [International Accounting], vol. 19 (169), pp.11-22 (in Russ.).
10. Scone, T. (1997). *Upravlencheskij uchet: Kak ego ispol'zovat' dlja kontrolja biznesa* [Managerial Accounting: How to Use It to Control Business], Moscow, 105 p. (in Russ.).
11. Shigaev, A.I., Ivashkevich V.B. (2011). *Aktuarnyj uchet i ispol'zovanie ego dannyh dlja upravlenija* [Actuarial accounting and use of its data for management], Moscow, 224 p. (in Russ.).
12. Richard, J. (2000). *Buhgalterskij uchet: teorija i praktika* [Accounting: theory and practice]. Moscow, 224 p. (in Russ.).
13. Shirobokov, V.G. (2012). Vector of the development of an active-adaptive accounting system in the agro-industrial complex. *Mezhdunarodnyj buhgalterskij uchet* [International Accounting], vol. 31 (229), pp. 3-9 (in Russ.).
14. Kuter, M.I. (2010). Analysis of models of static and dynamic accounting. *Jekonomicheskij analiz: teorija i praktika* [Economic Analysis: Theory and Practice], vol. 9, pp. 87-129 (in Russ.).
15. Penman, S.H. (2007). *Financial Statement Analysis and Security Valuation*. 3rd ed. McGraw-Hill/Irwin, New York, 234 p.
16. Young, T.E. (1897). Presidential address: The origin and development of scientific and professional societies, with their bearing upon the Institute of Actuaries and its associated profession. *Journal of the Institute of Actuaries*, vol. 33, pp. 123-143.

УДК: 334.735:658.152/153

А.Л. Романчук, к.е.н., доцент,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

**ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У СИСТЕМІ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ:
СУТНІСТЬ, СКЛАД ТА СУЧАСНИЙ СТАН**

Анотація

У статті розкрито сутність власного капіталу та його складових компонентів відповідно до діючих облікових концепцій. З метою поглибленого висвітлення сутнісних аспектів категорійного апарату критично оцінено нормативну базу та погляди вітчизняних і

зарубіжних науковців. Автором підкреслено багатогранність поняття «власний капітал» шляхом опису його юридичної, економічної та облікової сторін. Для запозичення передового облікового досвіду відстежено склад і структуру власного капіталу в країнах з розвинутою економікою та підкреслено головні відмінності з вітчизняною практикою. В статті наголос зроблено на специфіку формування власних коштів та фінансування діяльності підприємств споживчої кооперації за їх рахунок. На базі статистичних даних окреслено тенденції зміни власного капіталу в системі споживчої кооперації України, виявлено «слабкі місця» та обґрунтовано потребу у створенні стратегічно орієнтованого механізму управління капіталом. За результатами проведених досліджень систематизовано головні перспективні напрямки виходу із кризового становища на кооперативних підприємствах Західного регіону.

Ключові слова: власний капітал, споживча кооперація, пайовий капітал, пайовики, фінансові ресурси, власні джерела фінансування.

А.Л. Романчук, к.э.н., доцент,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,
г. Черновцы

СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ В СИСТЕМЕ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЙ КООПЕРАЦИИ: СУТЬ, СОСТАВ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ

Аннотация

В статье раскрыта суть собственного капитала и его составляющих компонентов в соответствии с действующими учетными концепциями. С целью углубленного освещения содержания категорийного аппарата критически оценено нормативную базу, взгляды отечественных и зарубежных ученых. Автором подчеркнута многогранность понятия «собственный капитал» путем описания его юридической, экономической и учетной сторон. Для заимствования передового учетного опыта отслежен состав и структура собственного капитала в странах с развитой экономикой и подчеркнуты главные различия с отечественной практикой. В статье акцент сделан на специфику формирования собственных средств и финансирования деятельности предприятий потребительской кооперации за их счет. На базе статистических данных обозначены тенденции изменения собственного капитала в системе потребительской кооперации Украины, выявлены «слабые места» и обоснована необходимость в создании стратегически ориентированного механизма управления капиталом. По результатам проведенных исследований систематизированы основные перспективные направления выхода из кризисного положения на кооперативных предприятиях Западного региона.

Ключевые слова: собственный капитал, потребительская кооперация, паевой капитал, пайщики, финансовые ресурсы, собственные источники финансирования.

Постановка проблеми. Понад декілька десятків років Україна знаходиться на стадії економічного та політичного реформування з метою наблизитись до міжнародних вимог співробітництва з іншими розвинутими країнами світу. Проте успішність економічних реформ загалом залежить від рівня дієвості та адекватності змін економічного простору на рівні галузей та окремих господарюючих суб'єктів.

Існування різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання підприємницьких структур посилює вимоги до складу та структурного наповнення інформації, яка формується в межах обліково-аналітичних підсистем. Проблемними питаннями сьогодення для обліковців та аналітиків України залишаються процеси організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку пасивів підприємства, зокрема капіталу власного та залученого.

Представники споживчої кооперації суттєво виділяються з-поміж інших підприємств своєю організаційно-правовою формою, що перш за все позначається на структурі власності – капіталі. Наявність дольової участі кожного пайовика або ж учасника кооперативного об'єднання у створеному власному капіталі має не тільки юридичний аспект взаємовідносин, але і облікові сторони виконаних операцій. «Власність», або ж «капітал», посідає центральне місце серед облікових категорій, які потребують особливої уваги в умовах трансформаційних економічних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення економічної природи капіталу та його вагомості складової – власного капіталу завжди було актуальним завданням серед науковців у різних сферах: економічної теорії, обліку, аналізу, менеджменту тощо. Чималий внесок у сучасну концепцію розуміння сутності поняття «власний капітал» зробили такі вчені: М. Блауг, Ф. Ф. Бутинець, Р. Грачова, Є. В. Мних, Н. Лисенко, В. В. Сопко, О. І. Пилипенко, В. В. Мельничук, Н. М. Чиж, Т. М. Королюк та інші. Проте специфіку даного поняття на теоретичному та практичному рівнях розглянуло лише декілька науковців, серед яких варто відмітити: В. О. Озерана, П. О. Куцика, А. М. Волошин [12], І. О. Лазоренко [6]. Саме тому залишається чимало питань, які потребують поглибленого опрацювання для посилення стратегічно-орієнтованих переваг підприємств споживчої кооперації України на базі сучасного та раціонального управління власними джерелами фінансування.

Мета статті полягає в розкритті змісту власного капіталу та його структурних компонентів у системі споживчої кооперації, визначенні їх ролі в подальшому відновленні втрачених позицій її представників, моніторингу сучасного стану з акцентуванням уваги на проблемні аспекти і пошуку можливих напрямів покращення ситуації.

Виклад основного матеріалу. Відправною точкою у будь-яких теоретико-практичних дослідженнях є правильне розуміння категорійного апарату та його складових елементів. Володіння такою інформацією

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

дозволить сформулювати об'єктивне бачення всієї ситуації, визначити «слабкі місця» і можливі варіанти виходу зі скрутної ситуації.

Саме тому варто розпочати з розкриття сучасного тлумачення власного капіталу. Сьогодні в нормативно-правових актах та економічній літературі зустрічаються різні погляди на сутність даного поняття, які в узагальненому вигляді наведені в табл. 1. Незважаючи на чималу кількість схожих моментів у вказаних визначеннях власного капіталу, існують певні неточності та неповне розкриття його економічної природи.

Спроба систематизувати всі ознаки або ж роль власного капіталу для діяльності будь-якого сучасного підприємства дозволила графічно це представити на рис. 1.

Таблиця 1

Тлумачення поняття «власний капітал» у законодавстві та сучасній науковій літературі

Джерело, група авторів	Визначення поняття	Коментарі
1	2	3
Нормативна база		
НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [10]	Власний капітал являє собою частину в активах підприємства, що залишається після вирахування зобов'язань	Визначення стосується суто кількісних параметрів величини власного капіталу і словесно відтворює основне бухгалтерське рівняння
МСБО «Концептуальні основи фінзвітності» [8]	Власний капітал – залишкова частка в активах суб'єкта господарювання після вирахування всіх його зобов'язань	Ідентичне із визначенням у національному обліковому стандарті, оскільки є його основою
Зарубіжні науковці		
Ван Хорн Дж. К., Вахович Джон М. [3, с. 125]	Власний капітал – загальна сума активів за вирахуванням загальної суми зобов'язань або, іншими словами, балансова вартість простих акцій фірми по номіналу плюс додатково оплачений капітал і нерозподілений прибуток	Перша частина визначення розкриває бухгалтерське розуміння суті поняття, а друга – конкретизує і вказує, які саме складові входять до власного капіталу. Неточність – перераховані не всі джерела поповнення власного капіталу
Стоун Д., Хітчинг К. [14, с.247]	Фонди/засоби акціонерів – та частина капіталу, яка належить акціонерам компанії і на яку розповсюджується обмежена відповідальність. Складається з початкового акціонерного капіталу плюс нерозподілений прибуток від основної діяльності компанії. Інша назва – власний капітал акціонерів	Недоліки визначення: 1) власний капітал, крім внесків у зареєстрований капітал і нерозподіленого прибутку, може поповнюватись за рахунок й інших джерел; 2) прибуток не обов'язково отримується від основної діяльності

Продовження табл. 1

1	2	3
Бондасов О.В. [2, с. 134]	Власний капітал – це частина економічних цінностей, сформованих підприємством з початку його економічної діяльності, вільна від домагань третіх осіб, які не є власниками товариства, та яка використовується товариством з метою отримання доходу	Вчений вперше називає власний капітал запасом економічних цінностей, які вводяться в економічний оборот. Недоліки: 1) власний капітал складається не лише із цінностей, сформованих підприємством, а й з початкових внесків засновників; 2) не можна стверджувати, що власний капітал є вільним від домагань третіх осіб
Інвестиційний онлайн-словник [5]	Власний капітал виражає вартість, яка належить власникам підприємства, розраховується як різниця між активами компанії та її зобов'язаннями і характеризується порівняно вищою ризикованістю, ніж позикові фінансові ресурси, адже вимоги за ним задовольняються в останню чергу, після того як будуть погашені всі зобов'язання	Містить характеристику, яка досі не була висвітлена – внесення засобів у власний капітал є порівняно більш ризиковим вкладенням, ніж надання у користування позикових ресурсів, оскільки вимоги за ним задовольняються в останню чергу. Недолік – відсутність характеристики капіталу – приносити дохід.
Вітчизняні науковці		
Бланк І.О. [1, с. 310]	Власний капітал – фінансові засоби окремого суб'єкта господарювання, що належить йому на правах власності й використовується для формування певної частини його активів	Недоліки: 1) визначення власного капіталу лише як фінансових засобів підприємства; 2) відсутність головної ознаки власного капіталу – здатність генерувати дохід
Грачева Р.Є. [4, с.124]	Власний капітал – це втілені в чистих активах засоби підприємства, вкладені його засновниками чи учасниками, а також накопичені (втрачені) в процесі діяльності його фінансові результати – прибутки і збитки, отримані за час існування	Одне з найбільш повних визначень поняття «власний капітал», оскільки автор розкриває основні характерні ознаки даної економічної категорії
Сопоко В.В. [13, с.56]	Власний капітал – це власні джерела підприємства, які без визначення строку повернення внесені засновниками або залишені ними (засновниками) на підприємстві з уже оподаткованого прибутку	Автор слушно наголошує на тому, що власний капітал формується як із початково внесених засновниками засобів фінансування, так і з реінвестованого прибутку
Мних Є.В. [9, с. 26]	Власний капітал є основою для здійснення діяльності підприємства, показує ступінь незалежності та впливу його власників на підприємство, формується за рахунок внесків власників та накопичення сум доходу від діяльності підприємства	У визначенні охарактеризовано призначення і роль власного капіталу, проте що конкретно собою представляє дана економічна категорія, не розкрито

1	2	3
Омелянович Л.О. [15, с. 53, 55]	Власний капітал показує частку майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних коштів підприємства. Сума власного капіталу – це абстрактна вартість майна, яка не є його поточною чи реалізаційною вартістю, а тому не відбиває вартість прав власників	Вчений не вказує про здатність власного капіталу генерувати дохід. При цьому джерелами власного капіталу вбачає виключно внески засновників, хоча це далеко не весь перелік
Ляшенко Г.П. [7, с. 18]	Власний капітал – це фінансові засоби, які підприємець створює собі сам (самофінансування)	Власний капітал є більш широким поняттям і охоплює не тільки фінансові засоби, але й матеріальні та нематеріальні ресурси
Пилипенко О.І. [11, с. 37]	Власний капітал – загальна вартість власних джерел засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів, розраховується сума власного капіталу як активи за вирахуванням зобов'язань	У визначенні автор згадує математичний розрахунок власного капіталу, згаданий у НПСБО 1. Не вказано про здатність власного капіталу генерувати дохід, не деталізовано джерела наповнення власного капіталу

В основі всіх розглянутих тверджень, припущень науковців закладені три аспекти розуміння поняття «власний капітал»: обліковий, економічний, юридичний (рис. 2).

З економічної сторони капітал є фактором виробництва, ресурсами, що вкладені у виробничий процес; у правовому ракурсі – вартісним вираженням права власності особи на засоби підприємства, окреслює межі відповідальності суб'єкта за свої зобов'язання; обліковий аспект власний капітал розглядає як різницю між активами і зобов'язаннями, джерело утворення майна.

Рис. 1. Характерні ознаки власного капіталу

Однак, якщо за мету стоїть всестороннє та повне розкриття сутності власного капіталу сучасного підприємства, то варто не розмежовувати ці сторони досліджуваного поняття, а спробувати їх поєднати в єдине ціле.

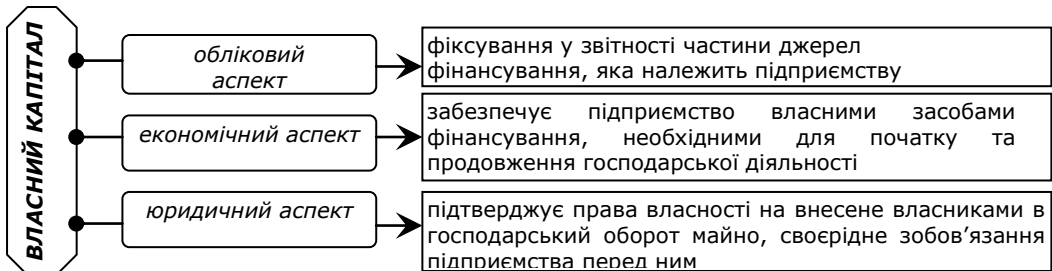

Рис. 2. Три аспекти в розкритті змістового наповнення поняття «власний капітал»

Саме відштовхуючись від такого припущення, нами було запропоноване синергетичне визначення власного капіталу.

Так, власний капітал – це запас економічних цінностей, внесених власниками підприємства на безстроковій основі в господарський оборот, які засвідчують їх право власності на об'єкт вкладення, а також сума фінансових результатів, згенерованих безпосередньо підприємством у процесі його діяльності (як прибутків, так і збитків), та інших джерел фінансування, що використовуються ним для формування певної частини активів, характеризуються обмеженою мобільністю, порівняно вищою ризикованістю, а також генерують дохід.

Правові основи формування власного капіталу на кооперативних підприємствах закладені в Законах України «Про кооперацію», «Про споживчу кооперацію», «Господарському кодексі України». Саме в них визначена суть і організаційно-правові основи діяльності споживчої кооперації як сукупності підприємств і організацій кооперативної форми власності, які закріплені в їхніх статутах.

Так, майно споживчого товариства значною мірою формується за рахунок внесків членів і прибутку від реалізації товарів, продукції, робіт, послуг, а також іншої діяльності та надходжень, не заборонених чинним законодавством України. Відповідно саме пайовий капітал виступає головною складовою серед власних джерел фінансування.

Економічна участь пайовиків у формуванні власного капіталу завжди перебуває в центрі уваги споживчої кооперації, вживаються заходи щодо підвищення матеріальної зацікавленості громадян у членстві. Основними з них є: індексація пайових внесків станом на 31.12.1991 р. на рівні індексації вкладів населення в Ощадбанку СРСР; реалізація Програми

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

розмежування і закріплення власності в споживчій кооперації України, за якою подільна частина статутного капіталу розподіляється і закріплюється за членами споживчих товариств як пай (частка) в майні споживчого товариства; надання пайовикам можливості вносити додаткові пайові внески на формування фінансових ресурсів та інші цілі з правом отримання кооперативних виплат тощо. Ці заходи сприяють щорічному зростанню пайового капіталу у складі власного капіталу (табл. 2).

Проте, незважаючи на позитивну динаміку, яка підтверджена табл. 2, в системі споживчої кооперації існує чимало проблем, які базуються на недостатній величині власних фінансових ресурсів для забезпечення належного сучасного функціонування та створення гідної конкуренції на вітчизняному ринку товарів і послуг.

Таблиця 2

Динаміка власного капіталу споживчої кооперації України за 2009-2016 рр. [16]

Роки	Власний капітал всього, млн.грн	У т.ч. (млн.грн)		Темпи зростання, %		
		пайовий капітал	власний обіговий капітал	власного капіталу	пайового капіталу	власного обігового капіталу
2009	2880,4	47,0	-	100,0	100,0	-
2010	2810,2	60,4	142,8	97,6	128,5	100,0
2011	2800,4	73,1	154,1	99,7	121,0	107,9
2012	2792,1	89,0	163,3	99,7	106,7	106,0
2013	2739,5	95,2	187,5	98,1	107,0	114,8
2014	2733,5	103,3	227,8	99,8	108,5	121,5
2015	2838,4	116,6	265,2	163,8	112,9	116,4
2016	2971,4	140,2	252,9	104,7	120,2	95,4

Саме тому багато вчених і практиків наголошують на потребі переорієнтації всього механізму управління капіталом підприємств та організацій споживчої кооперації України, пояснюючи її наявністю наступних об'єктивних причин:

- для кооперативних організацій в Україні характерним є статус неприбуткових підприємств у зв'язку із відсутністю вагомих економічних результатів;

- капітал підприємств та організацій споживчої кооперації сформований переважно з власного капіталу, за допомогою якого може фінансуватися їхня діяльність без залучення зовнішніх джерел фінансування, але при цьому обмежуються темпи їхнього розвитку;

- використання позикових коштів (залучених) призводить до втрати економічної самостійності кооперативних підприємств та організацій,

натомість залучення позикових коштів в обіг може істотно підвищити темпи росту обсягів господарської діяльності завдяки можливості формування необхідного додаткового обсягу активів у період сприятливої кон'юнктури ринку за умови, що вони не заморожуються на тривалий час в обігу і вчасно повертаються;

- структура розміщення власного капіталу не забезпечує підприємствам та організаціям споживчої кооперації необхідної мобільності в умовах фінансово-економічної нестабільності в державі;

- більш швидкі темпи зростання власного капіталу підприємств та організацій споживчої кооперації порівняно з темпами зростання валового обороту в порівняльних цінах і прибутку за останні роки свідчать про неефективне використання власних коштів підприємствами споживчої кооперації [6, с. 256].

Управління власним капіталом на кооперативному підприємстві має враховувати всі стадії руху власних джерел: формування, використання, розподіл, споживання тощо (рис.3).

Рис. 3. Модель системи управління власним капіталом на підприємствах споживчої кооперації

Так, система управління власним капіталом для підприємств системи споживчої кооперації повинна сприяти не тільки оптимізації складу пасивів, але і раціонально керувати процесом формування та розподілу власних джерел фінансування, отриманого прибутку тощо. Саме за таких обставин кооперація України зможе відновити свої втрачені позиції. Велику роль в даному напрямку відіграє бухгалтерський облік та аналіз, які створюють «фундамент» для прийняття оптимальних управлінських рішень

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проведені дослідження підтвердили наявність відмінностей в складі та порядку формуванні власного капіталу на кооперативних підприємствах, що обумовлені відомчими особливостями господарювання та управління.

І варто зазначити, що сучасний кризовий стан у системі споживчої кооперації значною мірою пояснюється недостатністю власних джерел фінансування (пайового капіталу) та правильного розпорядження ними.

Згідно із поставленою метою статті було сформульовано можливі підходи до побудови сучасної системи управління власним капіталом. Серед найдієвіших заходів, на нашу думку, є спрямування зусиль Правління Укоопспілки на максимальну адаптацію її господарюючих суб'єктів до потреб сучасного ринку, на базі оволодіння всіма механізмами та принципами успішного розвитку. Адже мотивувати збільшувати пайові внески, як основного джерела власних коштів, його учасниками набагато легше, коли відомо, що всі їхні вклади використовуються ефективно та в правильному руслі. Вміти задовольняти потреби споживачів, які виступають головними рушійними силами успіху для будь-якого кооперативного підприємства, – це вже вирішальний крок на шляху подолання існуючої кризової ситуації. Як стверджують сучасні власники розвинутих бізнес-організацій та мереж, під «правильні» цілі завжди знаходяться потрібні фінансові джерела фінансування та бажаючі бути учасниками успішного проекту.

Відповідно, ефективне управління власним капіталом на підприємствах споживчої кооперації має розпочинатися з перегляду всієї стратегії їхньої діяльності. Комплексний підхід між наявними ресурсами, джерелами їх фінансування та виваженими господарськими діями – запорука успіху в досягненні бажаних результатів.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление формированием капитала / И. А. Бланк. – К.: Ника-центр, 2010. – 512 с.
2. Бондасов О. В. Анализ рентабельности собственного капитала / О. В. Бондасов // Научные труды Вольного экономического общества России. Том 41. – М. – 2015. – С. 131-174.
3. Ван Хорн Дж.К. Основы финансового менеджмента / Дж. К. Ван Хорн, Дж. М. Вахович; 12-е изд. – М. : И. Д. Вильямс, 2015. – 1232 с.
4. Грачева Р. Е. Энциклопедия бухгалтерского учета / Р. Е. Грачева. – К.: Галицкие Контракты, 2014. – 832 с.
5. Інвестиційний онлайн-словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.investordictionary.com.
6. Лазоренко І. О. Наукові передумови дослідження механізму управління капіталом підприємств та організацій споживчої кооперації / І. О. Лазоренко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.4 – С. 255-257.
7. Ляшенко Г. П. Управління капіталом підприємства для зміцнення бази оподаткування / Г. П. Ляшенко. – Ірпінь : Нац. акад. ДПС України, 2014. – 194 с.
8. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Тлумачення за станом на 31 березня 2004 р. Ч. 1. – К. : ФПБАУ, 2004. – 1278 с.

9. Мних Є. В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства / Є. В. Мних. – К.: КНТЕУ, 2013. – 232 с.
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=367055&cat.
11. Пилипенко О. І. Облік та аналіз власного капіталу: теорія і практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. : спец. 08.06.04. «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О. І. Пилипенко. – Київ, 2005. – 25 с.
12. Озеран В. Бухгалтерський облік у споживчій кооперації : навч. посіб. / В. Озеран, П. Куцик, А. Волошин. – Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. – 660 с.
13. Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів) / В. В. Сопко. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 312 с.
14. Стоун Д. Бухгалтерский учет и финансовый анализ / Д. Стоун, К. Хитчинг. – М. : СИРИН, 2013. – 556 с.
15. Омельянович Л. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / Л. О. Омельянович. – Донецьк : ДонНУНТ, 2013. – 281 с.
16. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств Укоопспілки за 2009–2016 рр. // Центральна спілка споживчих товариств України. – К., 2017. – 315 с.

Alla Romanchuk, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

OWN CAPITAL IN THE SYSTEM OF CONSUMER COOPERATION: ESSENCE, COMPOSITION AND CURRENT STATUS

Summary

The article reveals the essence of equity and its components in accordance with the current accounting concepts. For the purpose of in-depth coverage of the contents of the category apparatus, the normative base, the views of domestic and foreign scientists are critically evaluated. The author underlined the versatility of the concept of "own capital" by describing its legal, economic and accounting aspects. For borrowing advanced accounting experience, the structure and structure of equity in countries with developed economies is tracked and the main differences with domestic practice are emphasized. The article focuses on the specifics of the formation of own funds and the financing of the activities of consumer cooperative enterprises at their expense. On the basis of statistical data tendencies of changes in equity in the system of consumer cooperation of Ukraine are indicated, "weak spots" are identified and the necessity for creating a strategically oriented mechanism for managing capital is justified. Based on the results of the studies, the main perspective directions of the way out of the crisis situation at the cooperative enterprises of the Western region are systematized.

Keywords: own capital, consumer cooperation, share capital, shareholders, financial resources, own sources of financing.

References:

1. Blank, I.A. (2010). *Upravlenie formirovaniem kapitala* [Management of formation of capital]. Nika-centr, Kyiv, 512 p. (in Russ.).
2. Bondasov, O.V. (2015). Analysis of return on equity. *Nauchnye trudy Vol'nogo jekonomicheskogo obshhestva Rossii* [Scientific works of the Free Economic Society of Russia], vol. 41, pp. 131-174 (in Russ.).

3. Van Horn, Dzh.K. (2015). *Osnovy finansovogo menedzhmenta* [Fundamentals of financial management]. Moscow, 1232 p. (in Russ.).
4. Gracheva, R.E. (2014). *Jenciklopedija buhgalterskogo ucheta* [Encyclopedia of Accounting]. Galickie Kontrakty, Kyiv, 832 p. (in Russ.).
5. Online investment dictionary. Available at: www.investordictionary.com.
6. Lazorenko, I.O. (2011). Scientific preconditions of the study of the mechanism of capital management of enterprises and consumer co-operation organization. *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine]*, vol. 21.4, pp. 255-257 (in Ukr.).
7. Liashenko, H.P. (2014). *Upravlinnia kapitalom pidpriemstva dlia zmitsnennia bazy opodatkovannia* [Capital management of an enterprise to strengthen the tax base]. Nats. akad. DPS Ukrainy, Irpin', 194 p. (in Ukr.).
8. International Financial Reporting Standards (IFRS) (Accessed 31 March 2004). FPBAU, Kyiv, 1278 p. (in Ukr.).
9. Mnykh, Ye. (2013). *Analiz i kontrol' v systemi upravlinnia kapitalom pidpriemstva* [Analysis and control in the enterprise capital management system]. KNTEU, Kyiv, 232 p. (in Ukr.).
10. General requirements for financial statements, National Accounting Standards (Standard) 1 of 7.02.2013 № 73 Available at: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=367055&cat.
11. Pylypenko, O.I. (2005). Accounting and analysis of equity: theory and practice. PhD dissertation, Accounting, Analysis and Audit. National Trade and Economics University of Kyiv, Kyiv (in Ukr.).
12. Ozeran, V., Kutsyk, P., Voloshyn, A. (2013). *Bukhhalters'kyj oblik u spozhyvchij kooperatsii* [Accounting in consumer cooperation]. L'viv, 660 p. (in Ukr.).
13. Sopko, V.V. (2011). *Bukhhalters'kyj oblik kapitalu pidpriemstva (vlasnosti, pasyviv)* [Accounting of the capital of the enterprise (property, liabilities)]. Kyiv, 312 p. (in Ukr.).
14. Stoun, D., Hitching, K. (2013). *Buhgalterskij uchet i finansovyj analiz* [Accounting and financial analysis]. SIRIN, Moscow, 556 p. (in Russ.).
15. Omelianovych, L.O. (2013). *Finansova diial'nist' sub'iektiv hospodariuvannia* [Financial activities of business entities]. Donets'k, 281 p. (in Ukr.).
16. Central Union of Consumer Societies of Ukraine. *The main indicators of economic and financial activity of UcoUspublika enterprises for 2009-2016*. Kyiv, 315 p. (in Ukr.).

УДК 657.92:336.2+63

Ж.С. Труфіна, к.е.н., доцент,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ОЦІНКА ДОВГОСТРОКОВИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ

Анотація

У статті розглянуто оцінку довгострокових біологічних активів, уточнено визначення біологічного активу садівництва, основні складові порядку формування первісної вартості, який залежить від методів надходження довгострокових біологічних активів, крім того, наведено підходи до оцінки справедливої вартості довгострокових біологічних активів, що регламентовані міжнародним та національним стандартами.

Вивчено і проаналізовано методи оцінки довгострокових біологічних активів рослинництва